

Een krijgsmachtje van alle kude

Wat betreft de voor eind 2013 beloofde “visie op de krijgsmacht van de toekomst”, is nu al duidelijk dat het kabinet kiest voor verdere ‘verdunding’: een steeds kleinere krijgsmacht die allerhande operaties steeds minder en korter zal kunnen uitvoeren.

Het regeerakkoord van Rutte-2 is veelbelovend over defensie: het kabinet ontwikkelt voor eind 2013 een “visie op de krijgsmacht van de toekomst”. De achtergrond is bekend. De vervanging van de F-16 is bij het huidige aantal (68) niet meer mogelijk binnen het gekorte defensiebudget zonder aantasting van andere krijgsmachtdelen. Eind juni stuurde minister van Defensie Hennis-Plasschaert de ‘Hoofdpijnen’ van de krijgsmacht van de toekomst aan de Tweede Kamer. Vlak daarvoor had minister van Buitenlandse Zaken Timmermans de nieuwe Internationale Veiligheidsstrategie – *Veilige Wereld, Veilig Nederland* – publiek gemaakt. Vier elementen vallen hierbij op.

1 De Internationale Veiligheidsstrategie schetst terecht een wereld van uiteenlopende uitdagingen en bedreigingen, wat vervolgens uitmondt in de behoefte aan een Nederlandse krijgsmacht die aan alle soorten operaties moet kunnen bijdragen. Een dergelijke strategie past grote landen als de Verenigde Staten, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. De Nederlandse defensiebegroting bedraagt ongeveer een honderdste van het Amerikaanse, een vijfde van het Franse en een zevende van het Britse defensiebudget. Minister Hennis borduurt in haar Hoofdpijnen evenwel voort op de handreiking uit de Veiligheidsstrategie: Nederland blijft een krijgsmacht nodig hebben, “inzetbaar op alle geweldniveaus en voor alle strategische functies”. Opnieuw lijkt de kaasschaaf te worden gehanteerd en blijven heldere keuzes achterwege. Opvallend is ook dat de Hoofdpijnenbrief het woord ‘visie’ uit het regeerakkoord heeft vervangen door het ambtelijke begrip ‘nota’. Tempert zij de verwachtingen?

2 Ook wat betreft de krijgsmachtdelen kondigen zich geen veranderingen aan. De marine, landmacht en luchtmacht dienen alle capaciteiten te

behouden die ze thans hebben. Dat is mooi op de korte termijn, maar het roept vragen op over toekomstige investeringen, zeker nu het defensiebudget verder structureel wordt verlaagd ten gevolge van opgespoorde achterstallige “financiële risico’s” van € 333 miljoen. Wellicht passen de voorgenomen vervangingen van onder meer de M-fregatten, de Walrus-onderzeeboten, transport- en tankervliegtuigen nu nog binnen het vastgestelde financiële kader. Uit het verleden leren we dat investeringen altijd hoger uitvallen. Daarnaast zal de druk op het defensiebudget vanwege de strakke financiële kaders van de eurozone blijven bestaan. Daarmee komen grote investeringsprogramma’s snel in de gevarezone. Voor de zoveelste keer lijkt Defensie de problemen voor zich uit te schuiven in plaats van ze in de kern aan te pakken.

3 De keuze voor de JSF is formeel nog niet gemaakt, maar minister Hennis wekt de indruk dat de werkelijkheid anders is. Zo is opvallend dat moderne mobiele luchtafweer ineens opduikt in een overzicht van nieuwe dreigingen, terwijl dat bepaald geen nieuwe ontwikkeling is. Het dient dan ook om later de formele keuze voor de aanschaf van de JSF te rechtvaardigen, gebaseerd op de – overigens omstreden – *stealth*-capaciteiten van dit toestel. Wél heeft de minister de piketpalen geslagen voor de financiering: deze moet passen binnen het huidige budget. Dit kan niet anders dan leiden tot een gering aantal JSF’s (30 tot 40), gezien de hoge aanschafprijs. Wat betreft exploitatiekosten hetzelfde beeld. De minister stelt dat het exploitatiebudget van de F-16 voor diens opvolger niet mag worden overschreden. Exploitatie van de JSF zal ongeveer tweemaal zo duur zijn als voor de F-16; bij een gelijkblijvend budget daalt het huidige aantal F-16 vliegtuigen dus met de helft. De mi-

Margriet Drent en Dick Zandee zijn als onderzoekers verbonden aan het Instituut Clingendael.

Geld
bepaalt
ambitieniveau en
militaire middelen
van Nederlandse
defensie

nister schrijft dat “de behoefte in overeenstemming wordt gebracht met wat zij (Defensie) zich kan veroorloven”. Wat de buitenwacht eerder al constateerde – geld bepaalt ambitieniveau en militaire middelen van Nederland – is nu openlijk bevestigd.

4 Ten slotte het aspect internationale samenwerking. Dit is afwezig in de Hoofdlijnenbrief, maar het onderwerp zal ongetwijfeld in de toekomstnota een centrale plaats innemen. Verdieping van de defensiesamenwerking met landen als België en Duitsland is absolute noodzaak voor het behoud van capaciteiten, zo herhaalde minister Hennis onlangs in de Tweede Kamer. Ze onderstreepte dat grote kostenbesparingen een neveneffect kunnen zijn, maar geen drijfveer. Op afzienbare termijn zal internationale defensiesamenwerking inderdaad niet veel geld opleveren. Dit is eerst mogelijk op langere duur, door gemeenschappelijke aankoop en onderhoud van materieel. Ook collocatie van bijvoorbeeld jachtvliegtuigen met de Belgen of Patriotraketten met de Duitsers levert besparingen op ná realisatie, niet ervoor. Kortom, intensivering van de samenwerking met Europese partners is noodzakelijk om het inzetpotentieel op peil te houden, maar geen panacee voor een dalend budget.

Het is wachten op de gedetailleerde plannen en het besluit over de F-16-vervanging na de zomer. Nu is al duidelijk dat het kabinet kiest voor

Het multipurposefregat Zr. Ms. Van Speijk. Foto Ministerie van Defensie

verdere ‘verdunning’: een steeds kleinere krijgsmacht die allerhande operaties steeds minder en korter zal kunnen uitvoeren, omdat voldoende vervangingscapaciteit ontbreekt. De ‘veelzijdige krijgsmacht’ is verleden tijd. De minister spreekt nu van een krijgsmacht met basis- en nichecapaciteiten. Het dreigt echter een ‘krijgsmachtje van alle kunde’ te worden, kwalitatief hoogwaardig, maar kwantitatief marginaal. Het alternatief zou zijn te kiezen voor ‘verdichting’. Dat betekent echte prioriteiten stellen voor een krijgsmacht, geschikt voor specifieke operaties die deze ook over langere duur kan volhouden.

Discussieer mee over dit onderwerp:
www.internationalespectator.nl/discussies